РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 28-го липня 1917. Ч. 88. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, July 28, 1917. No. 88.

ЗАГАЛЬНИЙ ВІДВОРОТ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСК.

ТЕРНОПІЛЬ, БУЧАЧ, СТАНИСЛАВІВ, ТОВМАЧ, ОТИНІЯ НАДВІРНА І ДЕЛЯТИН В РУКАХ СОЮЗНИХ ВІЙСК.

ТРИ РОСІЙСЬКІ АРМІЇ ВТРАТИЛИ МАЙЖЕ ВСЮ СВОЮ АРТИЛЕРІЮ.

Битва в Галичині.

—o—

Тернопіль, Станиславів і Надвірна в руках союзних війск.

БЕРЛІН, 25. липня. — Німецький урядовий звіт доносить:

„**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА:** На півночи російські війска після останньої невдачі, в якій потерпіли тяжкі втрати, не відновляли наступу.

„У східній Галичині наступ союзних війск відбуває ть ся без перестанку дальше. Між Тернополем і Теребовлею наші дивізії в присутности цісаря відбили сильний напад російських війск, а опісля приступом здобули горбки на лівім березі Серету. Вчера відбито всі напади неприятеля.

„**Тернопіль находить ся в наших руках.** Наші війска зближають ся до Бучача. **Станиславів і Надвірна заняті.**

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА:** Північне крило посуває ть ся наперед разом з війсками на півночи. На полудне від Татарського просмику (на полудневий захід від Коломиї) неприятель ставить сильний опір.

„В полудневих Карпатах в долині ріки Сучіги (в Молдавії) неприятелеви вдало ся вдерти в перші ряди наших окопів, але при помочи противнаступу здержано дальший наступ неприятеля.

„**АРМІЯ МАКЕНЗЕНА:** Над долішним Серетом (в Румунії) розвивають ся военні операції на більші розміри".

Полонених і военної добичі ще не числено.

ВІДЕНЬ, 25. липня. — З австро-угорської головної кватири доносять:

„Побіда союзних війск на захід від Тернополя зломила опір неприятеля над горішним Серетом і в Карпатах. Австро-угорські і німецькі дивізії минули Підгайці. Наступ союзних війск по обох сторонах Дністра змусив російську армію до відвороту на цілій лінії.

„**З приводу скоро по собі наступаючих подій було доси ще неможливо обчислити полонених і скількість военної добичі.**

„Російські команданти роблять зусиля, щоби через сильні напади в ріжних місцях боевого фронту ослабити наступ союзних війск в Галичині".

Прибічний корпус покинув власновільно свої становища.

ПЕТРОГРАД, 25. липня. — Російський урядовий рапорт звучить:

„В околиці Крева (в напрямі Вильни) наші війска, які обсадили були часть неприятельських окопів, уступили назад на свої становища з приводу сильного огню неприятельських гармат.

„**Прибічний корпус, який боронив Тернополя, зовсім власновільно покинув свої становища, уступаючи на схід.** Лише петрівська бригада, яка складає ть ся з преображенського і семенівського полку, позістала вірна, зводячи боротьбу на полудневий схід від Тернополя.

„**Неприятель перейшов в околиці Березовиці, Чарториї і Микулинець на лівий берег Серету.** Наші війска відступили в напрямі Смиковець. Коло Мишкович смоленський і коливанський полк ставив Німцям сильний опір.

„Між Серетом і Стрипою неприятель переводить дальше наступ, звертаючи свою головну силу на правий берег Серету. **Три дивізії піхоти в околиці Романівки опустили свої становища, уступаючи назад.**

„У вівторок пополудни наші війска держали ся на лінії Романівка-Янівка-Олеша. **Над вечером наші війска уступили на лінію Переволока-Озеряни-Бариш** (на захід і північ від Бучача).

„Треба тут згадати про хоробрість двох батальонів наколесників, які звели завзяту боротьбу з численно переважаючим неприятелем. Після оповідання полоненого німецького офіцира 145. полк німецької піхоти зістав майже зовсім знищений.

„**На полудне від Дністра аж до Карпат наші війска уступають дальше на схід. Над Бистрицею в околиці Солотвини і Станиславова наші задні сторожі зводять боротьбу з передними сторожами неприятеля. Велику поміч дали нам польські улани, які перевели 6 протинападів.**

„**На улицях Станиславова прийшло до завзятих боїв на багнети, коли війска неприятеля вдерли ся до міста. Мешканці міста кидали на наші війска з бальконів і вікон ручні ґранати".**

Успішний напад Румунів.

ПЕТРОГРАД, 25. липня. — Румунський ґенеральний штаб доносить:

„**В полудневих Карпатах наші війска під командою ґен. Авереска перевели наступ в околиці Мерешті і Вольочані. Кількасот Німвців взято в полон і здобуто 19 гармат, між тими кілька тяжких. Успіх завдячуємо доброму співділаню російських і румунських війск і артилерії.**

„Наші війска переломили на широкім фронті сильно укріплену лінію неприятеля. Наші війска доказували чудес. Одна наша батерія втратила майже цілу свою обслугу, остало всього 7 жовнірів, а помимо того не перестала стріляти і остаточно змусила неприятеля заперестати огонь. Головний командант російських війск в Румунії, ґен. Щербатов, відзначив всіх хрестами св. Ґеорґія".

Бучач, Товмач, Отинія і Делятин в руках союзних війск.

БЕРЛІН, 26. липня. — Німецький урядовий звіт доносить:

„**АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА:** На полудне від Сморґоня сильний огонь нашої артилєрії направив зроблений російськими війсками вилім в нашій боевій лінії. Неприятель мусів уступити і опорожнити всі заняті ним попередно становища.

„**По завзятій боротьбі на схід і на полудне від Тернополя союзні війска дійшли до шляху, який веде через Теребовлю до Ґусятина. Дальше на полудневий захід союзні війска здобули Бучач, Товмач, Отинію і Делятин.**

„**АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА: Під напором союзних війск на північ від Дністра неприятель почав уступати здовж Карпат, почавши від Татарського просмика аж до Кірлібаби** (на Буковині).

„**АРМІЯ МАКЕНЗЕНА:** Над долішним Серетом прийшло вчера пополудни до сильної перестрілки гармат".

Дальший відворот російських війск в Галичині.

ПЕТРОГРАД, 26. липня. — Російський урядовий рапорт звучить:

„**НА ПІВНОЧИ:** В напрямі Вильни відбуває ть ся сильна перестрілка артилерії. В околиці Сморґоня і Крева огонь неприятельської артилерії стає щораз сильнійший.

„**В ГАЛИЧИНІ: На північний схід від Теребовлі переважаючі сили німецькі переправили ся в околиці Лошнева через ріку Гнізну. Зусиля, щоби здержати їх наступ, були безуспішні.**

„**Рівночасно неприятель вдер ся в наші становища на полудне від Теребовлі в околиці Залавя і Підгайчик.** Наші війска були приневолені уступати дальше на схід. Недостаточна мораль наших війск не позволила нам осягнути бажаних успіхів.

„Дальше на полудне війска неприятеля вдарили здовж західного берега Серету. **Неприятель здобув Янів, Будзанів і Звиняч** (на північний захід від Чорткова). Тяжка неприятельська артилерія острілювала наші становища на східнім березі Серету і в околиці Кобиловолок.

„**В середу вечером наші війска були приневолені розпочати відворот на схід від Серету. Деякі полки опускають дальше самовільно свої становища, не сповнюючи одержаних приказів.** Є однак ще й такі війска, котрі з посьвятою сповнюють свій обовязок супроти вітчини.

„**Між Дністром і Карпатами наші війска переводять відворот на схід. Наші війска опорожнили Товмач і Нижнів.**

„**В РУМУНІЇ:** В середу румунсько-російські війска продовжали свій наступ, приневолюючи неприятеля уступити над ріку Сушіцу".

Цілу дивізію вистріляно на приказ ґен. Корнілова.

ЛОНДОН, 26. липня. — **З Петроґраду наспіла вістка, що на приказ ґен. Корнілова російська артилерія вистріляла в XI. армії цілу дивізію піхоти.** В сей спосіб „пімщено обиди, які мовчаливо зносили вірні війска, а передівсім артилерія, підчас останних чотирох місяців від тих зрадників".

Російська невдача тяжким ударом.

Телеґрама з Петроґраду описує невдачу російських війск яко страшний йдар. Нікоди доси Росія не мала на боевім фронті так великої сили, як тепер. Анґлійські і французькі гармати і канонїри, літаки і летуни та анґлійські панцирні автомобілі богато причинили ся до скріпленя сили російської армії. Становища артилерії були природно сильні і старанно укріплені. Декуди гармати були уставлені в зовсім безпечних місцях, хоч всього 300 ярдів від неприятельських окопів. Таксамо тяжкі гармати завдяки відповідному теренови землі були знаменито уставлені.

Вся артилерія XI. армії втрачена.

Вісти, які доносять про долю артилерії XI. армії, є попросту неймовірні. Показує ть ся іменно, що російська піхота вистріляла своїх власних канонїрів, щоби в сей спосіб присвоїти собі коні, або підчас відвороту з пімсти повбивала коні так, **що майже вся артилерія XI. армії опинила ся в руках неприятеля.**

VII. і VIII. армія у великій небезпеці.

Також нема надії, щоби вдало ся вирятувати артилерію і военні матеріяли, які належать до VII. і VIII. армії.

Війска неприятеля вже тепер випередили о два дні російські війска, займаючи шляхи, найдогіднійші до відвороту. На західнім крилі неприятель прискорив свій наступ і нині становища російської артилерії лежать вже позаду ліній, які обсадили німецькі війска.

Беручи деякі обставини на згляд, є велике питане, чи російській VIII. армії взагалі вдасть ся утечи, хоч вона з великим поспіхом уступає у східнім напрямі.

Анґлійські самоходи криють відворот російських війск.

З Петроґраду доносять дальше, що анґлійські зоружені автомобілі богато причинили ся, коли прийшло ся крити відворот російської армії в Галичині. Головний командант російських війск дякував особисто анґлійському командантови Л. Лемсонови і передав 26 хрестів св. Ґеорґія на відзначене анґлійських жовнірів.

Опущені російською піхотою, вони ставили вправді безуспішний опір, але всеж таки вдало ся їм через якийсь час здержати Німців. Анґлійці втратили всього 5 жовнірів. Опісля анґлійські автомобілі оперували разом з російською кіннотою в околиці Тернополя.

Величезна добича попала ся в руки неприятеля.

Німецькі кореспонденти з Галичини, як подає „Ексчендж Телеґраф" з Копенгаґен, доносять, що **німецькі і австро-угорські війска здобули величезну скількість амуніції, зоружених автомбоілів і возів з поживою.** Лише полеву артилерію вдало ся Москалям вирятувати. Богато здобутих гармат є знищених.

Кореспонденти доносять також, що значіне занятих територій є велике з огляду на те, що вже розпочали ся жнива і сьогорічний урожай добре заповідає ть ся.

Три російські армії втратили артилерію і военні матеріяли.

ЛОНДОН, 26. липня. — **Побиті в Галичині російські армії (VII., VIII. і XI.) втратили всю свою артилерію і всї военні матеріяли, які нагромадив був ґен. Брусїлов до переведеня наступу.**

Навіть коли би тепер президентови Керенському вдало ся здержати відворот російських війск, то военні матеріяли о неоціненій вартости безповоротно пропали, так, що є виключене, щоби Росія була всилі їх знова нагромадити.

Останні вісти, які наспіли з Росії, описують страшне замішане в російській XI. армії. Утікаючі війска покинули всі тяжкі гармати й величезні засоби амуніції і военних матеріялів.

Жіночий батальон брав участь в битві.

ПЕТРОҐРАД, 25. — **Жіночий батальон, зорґанізований недавно старанями Бучкарівної, брав вчера перший раз участь в битві.**

Як доносить кореспондент „Нового Времени", жіночий батальон брав вчера участь в битві коло Крева (на виленськім фронті) і своєю хоробростию здобув собі загальне признане.

Кара смерти має привернути карність.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **Першим наслідком невдачі і утечі російських війск у східній Галичині є аґітація за поновним заведенем кари смерти у війску.**

Відпоручники правительства, які були приділені до 7-мої і 8-мої армії в Галичині в цїли заведеня карности, були сьвідками успішного наступу війск ґен. Корнілова коло Станиславова, а тепер є сьвідками загального відвороту російських війск.

Їх звіт до президента кабінету, Керенського, звучить:

„**Якраз тоді, коли армія була всилі розпочати наступ, вона находить ся в загальнім відвороті. Домагаємо ся безпроволочних рішучих заряджень в цїли приверненя ладу і карности. Треба старати ся недопустити до сього, щоби дезертири, полищаючи боевий фронт, виставляли на неминучу смерть цілі полки і встидом та ганьбою вкривали вітчину. Належить смертию карати всіх тих, котрі вагають ся посьвятити своє жите в обороні вітчини і свободи".**

Керенський видав приказ стріляти всіх дезертирів.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **Проголошений вчера Керенський новий режім „зеліза і крови" входить нині в жите.**

Ґенерал Корнілов видав командантам російських війск в Галичині приказ на місци розстрілювати всіх тих жовнірів, котрі відмовляють послуху або дезертирують.

Сей строгий приказ ґен. Брусілова Керенський затвердив. Надіють ся, що він причинить ся до скорого приверненя карности.

В РОСІЇ.

Польоване на дезертирів і шпигунів.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **Президент кабінету, Керенський, видав нині приказ, щоби відтепер офіцирам і жовнїрам не уділяти жадних урльопів.**

Виїмок становлять 800 салдатських делеґатів, які засідають в конґресі робітників, салдатів і селян. Однак вони мусять на нинішнім засїданю предложити достовірні повновласти.

Рівночасно видав Керенський приказ вірним війскам в Петроґраді і у нутрі держави, щоби уладили наґінку на дезертирів і шпигунів.

В наґінці бере пристрасно участь також цивільне населене. На Невськім проспекті арештовано нині кількох бесідників, які промовляли проти війни. Товпа напала на арештованих і мало не вбила їх на місци. Масове арештоване максималістів переводить ся днем і ночию.

Леніна арештовано.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **До Петроґраду надійшла нині вістка, що Николая Леніна, якого підозрівають, що він стоїть на службі німецького правительства, арештовано у вівторок в Озерках (Фінляндія).**

Також арештовано його секретаря **Стеклова**, який утїк був з Петроґраду до Фінляндії.

Леніна чекає кара смерти або інтерноване до кінця війни.

НЮ ЙОРК, 25. липня. — Тутешне російське інформаційне бюро дає пояснене, що Ленін буде покараний смертию, коли би виявило ся, що він стояв в службі німецького правительства; в противнім случаю Леніна інтернують на протяг війни.

Лист Леніна в орґані Ґоркого.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **Ленін оголосив нині в „Новій Жизни", орґані Максима Ґоркого, лист, в якім він відпирає очернене, неначе би він був німецьким аґентом.**

„Ніхто ще нині не знає — говорить ся в листі — чи пані Сумензен (російське правительство оголосило було, що вона стоїть на чолі німецької аґітації) одержала хоч один цент для себе або своєї партії. Ми домагаємо ся, щоби конґрес робітників і жовнїрів взяв у свої руки нашу справу. Коли нас видадуть військовим властям, то се буде означати для нас смерть".

Кронштад корить ся.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — Делеґація з Кронштаду, яка нині прибула до Петроґраду, привезла зі собою заяву вірности від мешканців кріпости Кронштаду. Делеґація поставила домагане, щоби правительство вислало комісію, яка перевела би слідство і найшла властивих виновників останних заворушень.

Балтійська фльота заявляє вірність.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **Представники балтійської фльоти на зборах у Гельсінґфорсі приняли резолюцію, в якій осуджують останні заворушеня в Петроґраді яко „політичний злочин".** Збори взивають російський нарід, щоби підпирав всеросійський центральний екзекутивний комітет. Правительство не повинно на будуче давати зізволеня на уладжуване демонстрацій.

Развозов командантом балтійської фльоти.

ПЕТРОҐРАД, 25. липня. — **Адмірал Развозов зістав іменований головним командантом всіх військових сил на Балтійськім мори.**

(Продовжене на стороні 3-тій.)

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

American Association of Foreign Language Newspapers — Membership Label

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертасть ся.

З біжучої хвилі.

Телеграми донесли, що тимчасове правительство Росії закрило видавництво часописи „Правда", органу російських максималістів. Закрито її тому, бо вона виступала ворожо проти теперішного правительства.

Дальше донесено, що тесаме правительство, яке на початку революції знесло кару смерти, нині знова її заводить. Тойсамий Керенський, який, будучи міністром справедливости, заявив, що царя не можна без розправи засудити на смерть, нині видає розпорядженє, що кождий жовнір, який здезертирує з фронту, буде безуслівно розстріляний (не розбираючи навіть причин, чому він здезертирував)...

Нове правительство заводить знова військову цензуру преси, починають ся нові арештованя, розстрілюють цілі дивізії жовнірів...

Повертає отже тойсамий режім державного правліня, який панував за царя, але в „демократичній" формі.

„Робітник" (ч. 100) скаржить ся, що в українській соціялістичній партії повстали непорозуміня задля національного питаня, бо одна часть членів У. Ф. С. П. є Українцями, а друга інтернаціоналістами.

„Робітник" став по стороні тої части членів Української Федерації Соціялістичної Партії, яка визнає віру інтернаціональну, а копає тих членів своєї організації, які не годять ся покинути свій рідний нарід.

Дальше „Робітник" тровить своїх читачів на „Свободу", тому, що „Свобода" поборювала, поборює і буде поборювати всяких національних шкідників так довго, доки вони будуть зневажати свою націю.

Рівночасно „Робітник" викладає свої цілі, а ними є: помагати матеріяльно українському робітничому рухови в Росії і **не давати „Свободі" затроювати українське робітництво в Америці націоналізмом.**

Коли українська соціялістична партія в Америці має такі цілі, то вона дуже нещаслива. Недаром часть членів У. Ф. С. П. виступила проти такої політики своєї партії. І вони зі свого становища є цілком оправдані. Вони мали нагоду читати резолюції української соціялістичної партії на російській Україні і довідали ся, що українські соціялісти на російській Україні поставили собі за першу ціль: **осягненє національно-територіяльної автономії для України.**

Отже українські соціялісти на російській Україні показали ся в першій мірі Українцями. В якім жеж сьвітлі показали себе „українські соціялісти" в Америці?

Кождий вірний син свого народу все виступить проти національного шкідника, без ріжниці на те, чи сим шкідником буде селянин, чи робітник, чи інтелігент. Нема ріжниці, хто він, але коли він іде проти інтересів свого народу, то він є ворогом народу, він є національним шкідником, він є зрадником народу і проти нього треба рішучо виступити.

ТРИ РОКИ ВІЙНИ.

Нині минає три роки, як знад лівого берега Дунаю впали перші стріли на сербську землю, як від австрійської кулї упав перший труп — жертва страшної, кровавої війни.

Три роки минає нині, як дав ся чути рев гармат, які і до нині не втихають.

Нині минає три роки війни, три роки панованя смерти, три роки нужди, голоду, плачу і нарікань.

Страшні три роки!

Вони знищили весь культурний і матеріяльний доробок людства, вони пожерли 100 мілiярдів долярів гроша, забрали кільканайцять міліонів людий, які вже ніколи не повернуть до живих, які вже ніколи не станут до праці над відбудованєм сьвіта.

Три роки війни...

Вони до тла знищили і в пустиню замінили українські землі: Галичину, Буковину, Волинь, Холмщину, Поділє і Полісє. Вони з коренем перевернули сербську землю; вони спалили північну Францію, цілу Бельгію і Польщу.

Три роки ллєть ся кров червона, три роки плачуть мами, батьки, жінки і діти. І нема для них розради, нема для них одного словечка потіхи. Війна ведеть ся дальше, дальше падуть стріли, падуть трупи, дальше ревуть гармати. Плач, стогін, нужда і недоля...

* * *

Але крім сих страхіть, крім сеї кривди, нанесеної людству — три роки війни принесли для людства також велику користь. Перш усього вони дали людству користь моральну. Вони навчили людство, що війна є ганебною, шкідливою. Вони навчили кождого зокрема шанувати житє другого: бо тобі твоє житє є так миле, як і моє мені.

Нинішна війна вказала сьвітови, які лихі були його культурні основи, як слабий був клич братерства і любови ближнього.

О, ся війна кождого богато навчила! Вона наглядно доказала, що істнованє якогось народу залежить від тогосамого народу. Вона переконала Сербів, що лише Серб стане грудию боронити свою вітчину, коли вона в небезпеці, а ніхто инший сього не зробить. Не оборонить Сербії навіть та Росія, яка пхнула її нещасну у вир страшної війни. Не оборонить Румунії Анґлія, яка пхнула її до війни, ані не оборонить Бельгії Франція, яка дала Бельгійцеви кріс у руки.

Війна навчила нас також, що 70-міліоновий, добре зорганізований німецький нарід не дав ся доси покинати своїм сильнійшим чисельно ворогам.

Так, се наглядні приміри. І вони вчать нас, що **наше істнованє залежить від нас самих.** Лише ми самі, тубольці земель від Сяну до Дону, зможемо оборонити рідну Україну. Ніхто инший сього не зробить. **Не оборонить нашої вітчини ані навіть наш федеративний союзник Москаль!** Про се і мріяти не можемо. **Наше істованє залежить від нас.** Коли ми зорганізуємо ся у сильну національну армію, коли у нас буде кілька сильних зорганізованих партій, коли будуть тисячі товариств, інституцій, а кождий з нас буде сильний духом, тоді істнованє 40-міліонового українського народу є запевнене. В противнім разі згинемо на житєвім шляху, бо нас ніхто не оборонить, ніхто не вставить ся за нами.

* * *

Три роки війни навчили нас, що незорганізована маса мусить розлетіти ся. Не може істнувати та держава, в якій нема внутрішної згоди, ладу, порядку і карности. Не може істнувати в державі той лад, який є зненавиджений масами населеня.

* * *

Війни не можна похвалити.

Війна принесла шкоду людству, державам, масам і деяким народам. Але війна принесла також і користь. Вона принесла велику користь многим національностям.

Війна принесла волю російським народам. По 263 роках неволі український нарід став знова вільним. Фінляндія стала знова вільною. Польща стала знова вільною. Литва стала знова вільною.

* * *

Війна принесла шкоду, але також і користь, бо нема нічого злого, що на добре не вийшлоб. А український нарід в згоді і єдности, в боротьбі і завзятости використає для себе сю війну, здобуваючи згодом дальші сьвітові привілеї.

НАСИЛЬСТВО І РАБУНОК.

Годі промовчати ті страшні насильства, які поповнено над страйкуючими робітниками в Бізбі, Аріз., Флет Рівер, Ст. Франсойс, Деслодж і Ледвуд, Мо., де з одної місцевости прогнано понад 700 робітників, де бито палками безборонних мущин і їх жінки, де з европейськими культурними людьми поступили наче з худобою. Та погроми в тих місцевостях зовсім маліють у порівнаню з погромами в Іст Ст. Луіс, Ілл., де білі нападали, били і убивали чорних.

Погроми в Бізбі і околици є тим скандальнійші, що їх виконували капіталісти під покришкою патріотизму, що їх виконувано в обороні капіталістичних інтересів.

„Убийство є злочином, хто би його не поповнював" — сказав бувший президент Злучених Держав, Теодор Розевелт, коли виголошував привітну промову підчас принятя російського амбасадора Б. Бахметева в Ню Йорку. Але злочин не все є рівний злочинови. Правда, убийство все є злочином, але убийство в боротьбі за житє не є тим злочином, що убийство або насильство в боротьбі за пановане!

Не можна назвати злочином того, що майнери в Бізбі вийшли на страйк тому, що властителі не хотіли згодити ся на жадану майнерами підвишку. Вони домагали ся підвишки, бо з побираної платні не можуть вижити, не можуть вигодувати себе і своїх родин. Тут є боротьба о житє, а в боротьбі о житє, в боротьбі о істнованє не може бути й мови про злочин.

Злочин поповнили властителі майнів, бо вони ужили насильства, обороняючи свої кольосальні маєтки. Властителі майнів поповнили злочин і то злочин подвійний: людський і народний. Людський тим, що в боротьбі з робітниками ужили оружної сили, а народний тим, що боротьбу в обороні власних інтересів перевели під покришкою патріотизму.

Вони знасилували американський патріотизм, подоптали ногами американську конституцію!

А вашінґтонське правительство ні одним словом не відізветь ся...

* * *

В справі погромів у Бізбі ми дістали від свого читача, п. Михайла Мірки, понизше наведену допись. Автор сеї дописи проживав до останного часу в Ловел, Аріз., а тепер находить ся в неволи, якої офіціяльна назва звучить: Refugee Comp. 5, Columbus, N. M. (5-та компанія збігців у Коломбус, Ню Мексіко). Ось що пише наш дописуватель:

Страйк в Бізбі, Арізона.

Поверх три тисячі майнерів вийшли дня 27. червня б. р. на старйк в Бізбі, Арізона. Більша часть майнерів належить до юнії I. W. W. (Industrial Workers of the World — Промислові Робітники Сьвіта). Страйкери домагають ся $6.00 за 8 годин праці і деяких поліпшень при роботі для тих, що роблять під землею; і $5.00 за 8 годин праці для тих, що роблять на поверхни. Компанії відповіли, що скорше виросте трава на улицях в Бізбі, ніж сї жаданя будуть одобрені.

Страйкери не робили собі нічого з сеї відповіди, лише залишили роботу (27. червня) і спокійно очікували, доки компанії в якийсь спосіб сеї справи не порішать. І компанії порішили, але не так, як страйкери сподівали ся... Компанії постановили страйкерів упокорити і страйк за всяку ціну зломити. В тій цили вони наняли собі скебів (страйколомів), котрих тут не бракує. Але се не помогло і капіталісти таки страйку не зломили.

Тоді взяв ся до тої справи повітовий шериф. Він зорґанізував поверх 1.200 своїх депутатів (яких тутки звуть ґонменами) з самих скебів і бізнесменів, зоружив кождого на остро і лише чекав нагоди, щоб зробити погром на страйкерів.

Дня 10. липня компанії розкидали по місті відозви, в яких говорило ся, що кождий страйкуючий чоловік мусить зголосити ся до роботи до трох днів, а котрий не зголосить ся в тім часі, то буде віддалений з роботи. Колиж помимо тої погрози до роботи не зголосив ся ані один зі страйкуючих робітників, тоді компанії пішли до шерифа за помочию.

На другий день після того (12. липня) шериф зібрав свою дванайцятьсотну армію і зачав уганяти за страйкерами від 5-тої години рано. „Ґонмени" (бандити) розбігли ся по місті (по домах) і зачали забирати (арештувати) сплячих страйкерів, навіть не давши часу убрати ся, бо богато явило ся на згоні в нічній одежі. Многі з них мали порозбивані голови. Зловлених страйкерів зганяли до одного парку з високим парканом. Коло осьмої години в парку вже було поверх 2.000 страйкерів, а коло девятої години прийшов зелізничий поїзд, зложений з 24-рох тягарових возів. От до тих то возів нас почали ладувати, наче худобу...

Як нас гонили до „бакс-кар", то „боси" стояли по боках і питали ся кождого: „Хочеш вертати ся до роботи, чи хочеш іти до „бакс-кари"?" Декотрі вернули ся до роботи, але більша часть пійшла до „бакс-кар".

Як нас заладували до возів, то богато жінок і дітий, що їх мужів і татів заперли до „бакс-кар", піднесли такий зойк і плач, що аж тяжко було слухати.

Відтак поїзд рушив з місця. В тім поїзді було поверх 1.200 страйкерів, а 250 „ґонменів" сиділи на верху поїзду, з крісами і револьверами в руках.

І так ми приїхали аж до Коломбус, у стейті Нове Мексико. Але що місто Коломбус не було приготоване для таких несподіваних гостий, то наш поїзд завіз нас до другої стації, Германас, де нема нічого більше окрім стації, і там лишив нас без дрібки якоїнебудь поживи. Очевидно, що ми мусіли сидіти голодні. Аж о 6-тій годині вечер прибув з Коломбус тягаровий автомобіль з поживою. Тепер зачинаємо їсти перше їдженє за 36 годин. Пів години пізнійше ми вже мали подостатком їди, бо ще один віз з поживою прибув з Ель Пасо, Тексас.

Тут ми пережили до суботи, 14. липня. В суботу, коло 6-тої години рано, нас перевезли знова до Коломбус, де вже заняло ся нами війско. Розтаборивши нас на одній толоці, дали нам цельти (шатра), кухні і досить поживи, а кухарів маємо своїх.

Як довго будуть нас тут тримати, того ніхто не знає, але є надія, що підемо до роботи ще сього місяця.

Підчас сеї траґедії в Бізбі двох людий зістали забиті — один „ґонмен" (скеб) і один майнер (страйкер).

От і бачите, як верховоди розуміють конституцію Злучених Держав в Бізбі, Арізона. А капіталісти кричать на ціле горло, що в Злучених Державах однакове право для всіх...

В Бізбі є богато людий, що жиють там від 3 до 15 літ, і були добрими горожанами. А як лиш вийшли на страйк, аби дістати більшу платню і ліпші умовини при роботі, то зараз капіталісти з своїми аґентами зачали кричати на них, що вони є ґерманофілами, що за ґерманське (німецьке) золото хочуть позбавити вуйка Сема продукції міди, і т. д., і т. д.

Аж нараз до доброго горожанина приходить до хати „ґонмен" (капіталістичне орудє) і бере його силою з його ліжка, відриває від жінки і від дітий і гонить його аж до Коломбус на засланє.

Чи се стало ся по правді і справедливости? Чи се зроблено після засад американської конституції? Радуй ся, вільна й свобідна Америко!

Михайло Мірка.

Від о. Ал. Пеленського, пароха в Деслодж, Мізурі, ми одержали ось-таку вістку, датовану 20. б. м.

У Флет Рівер, Деслодж і околици є страшна революція і рабунок без милосердя. Не пощадили і духовенства, але побивши всіх і вся і зрабувавши всьо, що лише представляло яку-таку вартість, порозганяли весь нарід на сто вітрів. По двох днях неприсутности я вернув ся назад. Всюди страшна руїна! Як буду міг, то напишу дещо більше про се.

Уряд братства св. О. Николая (відділ 225 У. Н. Союза) в Деслодж, Мо., який перебуває хвилево у Ст. Луіс, Мо., прислав до головної канцелярії У. Н. Союза ось-таке письмо:

Просимо зачекати на викази і чеки і не суспендувати нашого братства, бо всі його члени геть десь порозбігали ся. Се стало ся з тої причини, що у Флет Рівер, Ст. Франсойс, Деслодж і Ледвуд була велика революція. З усіх тих місцевостий богато народу вивтікало. У нашім братстві згоріли братські книги і всі инші річи. Коли члени повернуть ся зі своїх криївок назад, то ми дамо Вам про се знати.

Ось-такі гаразди переживають українські робітники на вільній земли Вашінґтона. Хто дасть тим жертвам капіталістичного безправства якунебудь сатисфакцію за спричинені їм терпіня і злидні?...

Д. Добронравов.

РЕВОЛЮЦІЯ.

(Записки).

(Дальше).

XI.

Ревізії.

До дому підїзджає автомобіль, повний жовнірів. Увійшовши до портієра, вони починають обшукувати кімнату за кімнатою. Властиво се не є ревізія, але допити:

— Є у вас зброя?

Але були ревізії й иншого рода. Босяки, переодіті за жовнірів, увійшовши в хату, зачинали докладний трус усього, при чім многі річи, котрих ніяким способом не можна було назвати доказами неблагонадійности, щезали без сліду. До таких річий, котрі улягали щезненю, належали золоті річи і вина.

Мого сусіда обшукували кілька разів. З початку приїхала була банда 12 людий. Вони виломили двері, коли господаря не було дома, й обшукували довго і щиро.

Коли швайцар (портієр) загикнув ся, що не можна поповняти такого безправства (горожани, що виповняли трус, були без сумніву злочинці, випущені з тюрми), йому загрожували кольбою кріса і він мусів мовчати!

В той день та компанія зявила ся ще раз. Швайцар попросив їх дати посьвідченє на письмі, що трус переводжено вже два рази.

Старший з бандитів написав ось-таке посьвідченє, яке потім приліплено на двері:

„Ми обшукали два рази. Ахвицер (офіцир)" — дальше нечиткий підпис, а під ним инші підписи, теж нечиткі.

Над вечером після третого трусу на дверях сусіда біліло ся друге посьвідченє:

„І ми обшукали раз". Дальше знов підписи, котрі годі було прочитати навіть через побільшаюче скло.

В ночи я сидів і працював. Чую гуркіт автомобіля. За мінуту сильний стукіт в головні двері. Я чув якісь грімкі голоси; голосів було богато. Шум. Голос швайцара Антона. Потім утихло всьо. Через пять мінут — знов голоси, стукіт дверий, гуркіт автомобіля.

Видно, ще раз обшукували.

Другого мого сусіда повезли в думу. Він доказував, що він шведський горожанин, Швед по родженю, показував свої документи.

— А нам що до того — відповідали йому. — В думі скажуть.

Через півтора години сусід вернув ся назад; в думі стиснули раменами і пустили.

Та всі ті строгости мали ту добру сторону, що майже всіх значних „китів" старого режіму переловлено. Відсіявши случайні елементи, дума одержала гарну збірку „господ субєктов".

Многі горожани, погубивші ся при перших подувах революції, бурмотали:

— Безпорядки! Трамваї не ходять. Склепи закриті. Вломлюють ся у вашу хату і обшукують.

Доказувати їм, що старий устрій жив триста літ, що за той довгий час в землю вріс, що тепер тільки зняли дах, а стіни ще розвалювати треба і много грузу й нечистоти вимести — не слухають!

— Так то так, а все таки...

А що то є „все таки" — ніхто не знає.

Вечером 15. марта прийшла вістка, що цар зрік ся престола. Се не викликало жадного враженя. Всім було ясно: коли сам не зречеть ся, то його „зречуть". Ясне було й те, що ніякий цар з дому Романових, як би там його не називали, не є тепер до принятя — ані тепер, ані опісля.

Зреченє престола многі зрозуміли дуже правильно: не зреченє престола, а посьвідчене прилюдно відреченє Росії, яке зачало ся вже давно, дуже давно. Почало ся воно зрадою Росії, а скінчило ся зреченем престола.

В ночи по улицях товпи народу читали „зреченє", яке поналіплювано по всіх рогах. У зеленкуватім сьвітлі високої ліхтарні біліла на темній, рудоватій стіні картка паперу. Піддоптаний літами чоловік, з вигляду робітник, нагнувши ся до картки, помалу читав на голос слова зреченя, а невеличка купка людий слухала з увагою. Одні слідили очима за робітником, другі, склонивши голову, прислухували ся. Лиця у всіх були поважні і спокійні.

— Та-ак! — тихо сказав хтось, коли читанє скінчено. — Наварив каші! Добре попанували! В повний свій апетит!

Декотрі підходили до картки на темній стіні, уважно вдивлюючи ся, неначе хотіли пересьвідчити ся, що їх не ошукали; але чорне на білім твердо написано.

— Тепер то його й попи не будуть згадувати! — радісним, звінким голосом сказав безвусий парубок; таким радісним голосом виговорив ті слова, гей би зробив незвичайно приємне і важне відкритє. — Тепер він, а я — всьо одно. Жадного вже приказу! Гейби його не було!

— То, то. Так і є!

Для монархістів поучаючим було би послухати розговір у товпі з причини зреченя. Монарх величезної держави зрік ся престола — і майже жадніського враженя не викликала та подія серед його підданих. Прочитали і далі говорили про своє — важнійше і значнійше ніж маніфест, підписаний Фредеріксом (міністром царського двора).

Пройшовши кілька улиць, я побачив бурливу товпу перед осьвіченим поїздом. Автомобіль пихтів на поготівлю.

Я запитав одного з жовнірів, з якої причини тут зібрали ся.

— Міністра справедливости ловлять. Тут сховав ся.

— Якого міністра? Хвостова? Бувшого?

— А хто їх розбере, який буде: нинішний чи який? Швайцар каже: „Третого дня продер ся сюди, думаючи, що не знайдуть. Нічого, винюхали! Не втечеш!"

(Дальше буде).

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Поклик до всіх Братств і Товариств.

Бр. св. Георгія запрошує всіх урядників всіх Братств і Товариств, котрі принадлежать до У. Н. Союза, в дуже важній справі. Просить ся о конечну присутність кождого урядника на день 28. липня, то є в суботу, о годині 7.30 вечер точно. Просить ся прийти до ґалі У. А. Горожан конечно, бо дуже важна справа. — За уряд Бр. св. Георгія: Николай Волос, секретар.

В. Білинський.

ДВА РОДИ НАЦІОНАЛІЗМУ.

(Дальше).

II.

Познакомивши ся з понятем націоналізму Кістяковського, випадало би нам тепер зазначити наше становище супроти нього і застановити ся над тим, котрий з наведених нами двох його націоналізмів є красший і найлучше підходить до українського житя, або коротко: до котрого націоналізму можна присудити український національний рух. Щоби се питане правильно порішити, запитаймо ся себе, котрий з них на нашу думку є лучший. Щоби якусь річ до ладу оцінити, треба наперед вибрати певну точку, з якої ми дану річ будемо оглядати і судити, а від вибору тої точки буде зависіти наш осуд даного предмету.

Найцінніййшим і найважніййшим являєть ся в житю людськім те, що має на собі характер універсальности, себто всесьвітности, а затим тривалої постійности. Зобразім се на приміри: „Люби ближнього твого як себе самого" — являєть ся основним ядром всесьвітної людської моралі, без огляду на час, місце і обставини. Се право обовязує кожду культурну людину всіх віків, націй і станів. Чому? — Бо воно містить в собі **щось спільного** для кождої людини, якої-б вона духової культури не була і серед яких би вона обставин часу і місця не жила, через що се право набирає характеру універсального, постійного, або того, що ми коротко звичайно звемо **космополітичним.** Правильно зрозумілий космополітизм, яко найвисша загально-людська одиниця, в якої склад входять всі инші низшого типу суспільні одиниці, як держави, народи, кляси і т. д. — являєть ся вселюдським цінним ідеалом, який, неначе сьвітло серед пітьми, присьвічує нам в загальнім поході історичного розвитку до **добра, краси і правди.**

Так постепенно роздумуючи, прийшли ми до переконаня, що найкрасшою точкою оцінки націоналізму буде тільки правильно зрозумілий космополітизм, яко найвисший з ряду степень, з якого до ладу можна буде осьвітити, що здорового має в собі націоналізм даного народу, а що хоробливого, а затим можна буде вибрати сяку або таку його форму, яко найлучше гармонізуючу з космополітичними ідеалами **добра, краси і правди. Щасте всіх людий, всіх націй, без жадніського гнету одних і вивисшувань других** — се тільки розвинене космополітичної думки.

Кудиж веде націоналізм першого рода? Кістяковський каже, що до заперечуваня прав свобідного розвитку чужих націй, а до нахабного привлащуваня собі привілеїв, які тамують тільки житє сусідів, їх поневолюють, чим викликують лише застій в загально-людськім поступі. Бо не забуваймо, що кожда нація в свій специяльний спосіб вносить щось цінного в загально-людську духову скарбницю, і знищене якогось народу означає втрату для людства одного дорогого, невинагородженого робітника для осягненя спільного щастя. Тимчасом націоналізм першого рода, маючи за точку виходу тільки свою націю, дбаючи виключно лише про її добро, плекаючи тільки свої специяльні національні прикмети, будучи неначе залюбленим сам в собі, з часом доходить до шкідливої переціньки самого себе, цілий сьвіт бачить тільки в собі самім, всьо добро, користь і велич бачить тільки в собі, що вкінци приводить його до хибної думки, неначеб його націю покликала на специяльну місію якась висша сила і наділила її тільки самими шляхотними, добрими прикметами. Відти національний шовінізм, нетерпимість до чужих народів, а послідовно їх шкідливі утиски. Приміром сього Німці, Поляки і Москалі.

Минулого століття появив ся був один німецький фільозоф, Гегель, який говорив, що людство перейшло вже дві доби свого історичного розвою, а тепер жиє в третій і послідній, в якій завершенем, найвисшим типом людського розвитку являють ся Німці. Тому цілий сьвіт — після нього — повинен до них відносити ся з почестию, пошаною, на них взорувати ся, бо вони є усісбненем божої сили, месії сьвіта сього. Таке вироджене націоналізму в месіянізм є станом дуже хоробливим, який, на жаль, опутував пераз цілі десятки літ такі великі народи, як Москалі, Французи, Поляки і т. д., що рішучо не уйшло плазом їх сусідам. Найкрасше відчули на своїй шкірі московський месіянізм Українці, яких в імя висшої московської культури і її мнимого всесьвітного покликаня спасати рід людський з запалом навертано з низкого „варварства" і сумно кивано головами, коли ті руками й ногами відхрещували ся від тих благодатий. Німецький месіянізм, себто німецьку (читай пруську) зарозумілість, переняли були до себе Москалі, витворюючи дома напрям т. зв. славянофільства, який мав на ціли злучене всіх Славян під московським скиптром, розуміеть ся з перевагою московського елементу. Та щасте в тім, що братя Славяни побачили, чим тут пахне... Вони побачили, що тому напрямкови ходить не о рівну злуку Славян, а о можливе переформоване їх у московських льокаїв, де Москаль силою своїх уроєних прикмет надавав би тон і розказував після своєї волі в цілій славяньській родині. Проти такого розуміня славянофільства, звихненого амбітного московського націоналізму, виступає цілий ряд визначних людий, як своїх так і чужих. Подібне явище бачимо ми також у Поляків, в яких найкрасшими представителями польського месіянізму були навіть їх найбільші поети: Міцкевіч і Словацкі. Для лучшого зрозуміня появи і звихненя першого рода націоналізму додамо, що головною причиною, яка веде його на манівці шовінізму, себто ненависти до чужинців, і месіянізму є переважно не хто инший, а висші економічні кляси, які неправдиво говорять, що поступають в імя добра цілого свого народу і неначеб то до його добра зводили ся всі їх поступки, чим в дійсности прикривають вони тільки свої особисті інтереси і самолюбні цілі. Доказом того може послужити от хоч би лучність московських славянофілів зі своїми чорносотенним урядом у відношеню до чужих народів, а головно до Українців.

Мимоходом порушили ми тут богато таких питань, над якими булоб цікаво застановити ся ширше, як прим. московське старше і молодше славянофільство і його відношене до Українців, питане клясове а національне і т. д., але ми в браку місця торкнули ся тут тих справ лише о стільки, о скільки се нам було потрібне для практичного провіреня першого націоналізму і виказаня його великої шкідливости в житю народів. Уже саме те, що для житєвої провірки першого рода націоналізму ми мовчки поминули український національний рух, вказувало би на те, що жадним способом немислимо впхати його в ті тісні рамки, бо вже сама його натура сьвідчить як найяснійше, що його місце в рамках другого націоналізму — демократичного і згідного з загально-людським поступом.

(Конець буде)

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі сторони 1-шої).

Його іменовано на місце адмірала Верделевського, якого правительство казало увязнити за зраду тайни центральним комітетам, які правительство наказало було розвязати.

Новий командант Петрограду.

ПЕТРОГРАД, 25. липня. — Ген. Половцев, якого недавно тому Керенський остро критикував, приписуючи йому вину, що заворушеня в Петрограді дійшли до такого розміру, подав ся до димісії.

Його наслідником іменований ген. Ерделі, дотеперішний командант XI. армії.

Заведене цензури.

ПЕТРОГРАД, 26. липня. — **Провізоричне правительство уповажнило нині міністра внутрішних справ закрити ті часописи, які окажуть ся непослушними супроти військових властий.**

Рівночасно подано до відома, що автори підбурюючих артикулів будуть потягнені до відповідальности.

Російська революція в небезпеці.

ПЕТРОГРАД, 26. липня. — Центральний екзекутивний комітет робітників, салдатів і селян проголосив проклямацію, яку уложив президент сього комітету, Чхеідзе. В сій проклямації звертаєть ся увагу на велику небезпеку, яка грозить революції.

Проклямація звучить:

„Брак карности і явна зрада на фронті улекшила Гінденбурґови переведене наступу. Тяжке поражене, яке потерпіли наші війска, дає ворогови змогу, щоби викликати загальний переполох і підготовити ґрунт, на якім могло би дозріти їдовите насіне протиреволюції. Сильна буржуазія орґанізуєть ся вже до нападу, вже чути вите гієн і шакалів старого режиму".

Представивши конечність острих заряджень, виданих правительством, говорить ся в проклямації дальше:

„Звертаємо ся до вас, наші заступники, з горячою просьбою. Піддержіть революційне правительство. Старайте ся, щоби робітники, салдати і селяни виповняли всі розкази демократичної більшости. Заохочуйте їх, викликуйте в них запал, вложіть всю свою волю і енерґію. Громадьте ся коло всеросійських осередків, а ми покажемо цілому сьвітови, що нарід, який перевів найбільшу в сьвіті революцію, не може згинути".

Задля браку кораблів годі доставити Росії воєнні матеріяли.

ВАШІНҐТОН, 25. липня. — **250.000 тон воєнних матеріялів, призначених до Архангельська, находить ся в маґазинах Ню Йорку і його околиці.** Задля браку кораблів нема навіть вигляду, щоби в якімсь означенім часі була спромога доставити Росії конечні їй матеріяли.

В ФІНЛЯНДІЇ:

Росія не признає независимости Фінляндії.

ПЕТРОГРАД, 25. липня. — Соціялістична більшість у фінляндськім соймі вислала до провізоричного правительства в Петрограді враз з повідомленем про проголошене независимости Фінлядії ще окреме письмо з відповідним поясненем.

Провізоричне правительство вислухало вчера вечером звіт російського ґенерал-губернатора Фінляндії, Михайла Стаховича, і рішило не признати независимости Фінляндії.

Стахович заявив нині, що він небавом уступить зі свого становища та що російське правительство пішле нового ґенерал-губернатора до Гельсінґфорсу, щоби Фінляндії не давати жадної причини до твердженя, що Петроград в дійсности признав независимість Фінляндії.

Між Росією і Фінляндією грозить зірване дипльоматичних зносин.

ЛОНДОН, 25. липня. — **Телеграма з Петрограду доносить, що кождої хвилі грозить небезпека зірваня дипльоматичних зносин між Росією і Фінляндією.**

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

Німці полонили в Шампанії 1.150 Французів.

БЕРЛІН, 26. липня. — Німецький урядовий звіт доносить:

„По сильнім попереднім бомбардованю відділи вестфальського полку зробили наступ на полудне від Гуртбіс, здобуваючи становища Французів на лінії 1.800 метрів довгій.

„В Шампанії в околиці Гохберґу німецькі війска відзискали решту окопів, які були втратили дня 14. липня.

„Неприятель потерпів тяжкі втрати. Через безуспішні протинапади втрати Французів ще зросли. Загалом полонено в тій битві 1,150 Французів, між тими 46 офіцирів."

НА МОРИ:

В останнім тижни втратила Анґлія 25 кораблів.

ЛОНДОН, 25. липня. — Після донесеня анґлійської адміраліції Анґлія втратила в протягу минувшого тижня 21 кораблів поверх 1.600 тон, 3 кораблі понизше 1.600 тон і один корабель рибацький. **Разом 25 кораблів.**

Анґлійський 12.000-тоновий корабель на дні моря.

ЛОНДОН, 25. липня. — Урядовий звіт доносить, що **кружляк „Отвей" (12.077 тон) впав жертвою підводної лодки.** 10 людий залоги згинуло, прочих виратувано.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

Війска аліянтів небавом опустять Балкан.

ЦІРІХ (Швайцарія), 26. липня. — **Півурядові вісти доносять, що на теперішній військовій нараді в Парижи більшість є за тим, щоби війска анґлійські і французькі перенести з Балкану до Франції.**

В Македонії позістали би війска сербські, скріплені тепер війсками грецькими.

З того можна заключати, що аліянти в сім році не мають наміру переводити на Балкані наступу проти центральних держав.

—o—

Арештоване польського ґенерала Пілсудского.

КОПЕНГАҐЕН, 25. липня. — **Німецькі власти арештували ґен. Пілсудского, орґанізатора і бувшого команданта польських леґіонів, в хвилі, коли він, заосмотрений у фальшивий пашпорт, хотів переїхати границю Німеччини.**

Намірена утеча ґенерала становить верцюк непорозумінь між Поляками, які хотіли перетворити свої леґіони в независиму польську армію, а німецькими властями, які знова домагали ся, що польська армія мусить позістати під контролею Німеччини.

Ґен. Пілсудского величали донедавна яко польського патріота, а польські леґіони були висловом національного руху проти Росії. Як Пілсудский так і леґіони відґравали визначну ролю при проголошеню польського королівства.

Німецькі власти переконали ся тимчасом, що ґен. Пілсудский є прихильником польської републики і клонить ся в сторону Росії.

—o—

Конвенційні наради Ірляндців відложені на 8. серпня.

ДУБЛИН, (Ірляндія), 25. липня. — **Нині розпочала ся конвенція, в якій беруть участь представники всіх ірляндських партій, крім ірляндської революційної орґанізації „Шін Фейн".**

На конвенції не слідно жадного одушевленя. Вона має характер наскрізь урядовий, анґлійський.

Конвенційні наради по полагодженю вступних формальностий і по виборі президії і комісії зістали відложені на день 8. серпня. Тимчасом вибрана комісія має уложити точну програму конвенції.

ВАЖНЕ ДЛЯ МІСЦЕВИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА.

Отсим повідомляєть ся всіх місцевих урядників і орґанізаторів У. Н. Союза, що згідно з ухвалою головного екзекутивного комітету, з 10. липня с. р., до У. Н. Союза будеть ся дальше приймати нових членів за половину вступного в місяцях: липни, серпни і вересни 1917 р. З сеї ухвали повинні користати як місцеві урядники У. Н. Союза так і ті, котрі мають намір приступити до У. Н. Союза.

По всі інформації в справі У. Н. Союза треба писати до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

Ukrainian National Association,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J

За головний уряд У. Н. С.

Д. Капітула, гол. предс.;
М. Угорчак, гол. рек. секр.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Асентирунок відбудеть ся правдоподібно на слідуючий тиждень.

Тому, що лісти ще не розіслані, асентирунок відбудеть ся десь в середу або четвер слідуючого тижня.

Жадає вияснення воєнних цілий.

Державний сенатор Бораг, зі стейту Айдаго, при дискусії над проектом про ріки і пристані, використав хвилинку часу і в своїй острій промові звернув увагу американського правительства, що в народі нема найменьшого ентузіязму з приводу війни. Він зажадав, аби правительство ясно і річево пояснило американські воєнні цілі, щоби не стратити в народі довіря.

„Коли ми — говорив сенатор Бораг — не будемо числити ся з нашими інституціями і з нашою власною демократією, тоді виповіджене війни буде нарушенєм державних законів, а продовжуванє війни буде тягаром для кождого дому в краю. Треба сподівати ся, що сенат вияснить наші воєнні цілі і наше точне відношенє до алїянтів. Від початку війни аж до нині вигляди алїянтів не були так грізні, як вони є тепер. Росія задля практичної цілі зістала усунена від війни. Її внутрішні тягарі зробили її практично неможливою дальше відгравати властиву ролю. велика її армія, на яку алїянти покладали таку велику надію, опустила місце бою".

Скандал в українській соціялістичній партії.

Від часу конвенції У. Ф. С. П., яка відбула ся в Рочестер, Н. Й., в партії зайшли непорозуміня, про які має рішати аж центральний комітет соціялістичної партії, який складаєть ся з представників всїх чужинецьких відділів соціялістичної партії.

Причиною є особисті непорозуміня.

Три соціялісти, противники конскрипції, засуджені.

Три соціялістичні провідники — К. Рутенберґ, секретар відділу в Клівленд, О.; А. Ваґенкнехт, стейтовий секретар відділів в Огайо і Ч. Бейкер, з Гамілтон, О., стейтовий орґанізатор — зістали арештовані і засуджені на один рік арешту за протиконскрипційну пропаганду.

Проти орґанізації I. W. W.

До Вашінґтону прибув із Сан Франціско Джордж Бел, представник вісьмох західних стейтів, який має відбути ряд конференцій в справі орґанізації Промислових Робітників Сьвіта. Він мав уже конференцію із секретарем праці, Вілсоном і з президентом Федерації Праці, Ґомперсом. Також з президентом Вілсоном він буде радити в тій справі і має йому представити „шкідливу" роботу орґанізації I. W. W.

Чехи вислали делеґацію до Росії.

З Ню Йорку через Японію виїхала до Росії минувшої середи чеська делеґація, вислана Чеським Народним Союзом. Цїлию делеґації є познакомити ся із суспільним положенєм Росії.

Жовнір дістав 7 літ тяжких робіт за знеславлене президента і американського прапора.

Сім літ тяжких робіт дістав військовий летун Отто Людвик із Сан Антоніо, Тексас. Він кількома словами знеславив президента Вілсона і американський прапор, а також заявив, що коли його вишлють до Франції, то він з літаком здезертирує до Німеччини.

Рена Мунєй вільна.

Вже рік провадив ся в Сан Франціско, Кал., процес проти пані Рени Мунєй. Її підозрівали, що вона підчас одної паради кинула на улицю бомбу, від котрої згинуло 10 осіб. Ся парада була воєнною маніфестацією. Богачі висунули велику суму гроший, аби вину за атентат звалити на робітничих провідників, які є так шкідливі для них. Підозріне впало на Рену Мунєй. По довгім процесі, а вкінци по 3-дневній нараді присяжних суддів, Рену Мунєй увільнено від вини.

Кандидати на майора міста Ню Йорку.

В Ню Йорку надходять міські вибори. На майора міста поставлені три кандидати: Моріс Гілквіт з рамени соціялістів; Дж. Ф. Ґалвін з рамени демократів; Джан П. Мічел, теперішний майор, кандидує поновно з рамени републиканів.

В Бруклині замкнено 36 салунів.

В нюйорськім стейті ухвалено воєнний закон про салуни. На основі сього закона в Бруклині замкнено нараз 36 салунів, які находили ся недалеко фабрики Морс Драйдак Ріпейр Ко.

62 роки на однім становищи.

Дня 5. лютого — як доносить „Кріщен Геральд" — Рішард Джонс у Вілмінґтон, Н. Каролайна, обходив 95-літний ювилей свого народженя. Рівночасно з днем уродин звязав ся ювилей 62-літної праці на однім становищи. В 1855 році Джонс зістав касієром одної орґанізації і сей уряд задержав по нинїшний день.

Подаємо до відома нашим Читачам, що маємо вже на складі VI. часть Розбійника Кармелюка.

З друку вийшли слідуючі книжки:

Оповіданє Стороженка	15 ц.
Промови і декламації на хрестинах, весїлях і забавах	10 ц.
Про землю сонце і звізди	40 ц.
Князь і жебрак	50 ц.
Словарик чужих та не дуже зрозумілих слів	30 ц.

Замовленя і гроші присилайте до:
„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Свобода преси в Росії...

Тимчасове правительство заборонило видавати „Правду", яка виходила в Петроґраді і була орґаном „большевиків". Часопись „Правду" редаґував Н. Ленін. Вона поборювала теперішне російське „соціялістичне" правительство і домагала ся безпроволочного заключеня мира.

Нова конференція в балканській справі.

В Парижи почала ся конференція представників Анґлії, Франції і Італії, на якій маєть ся обговорити точно балканську справу. В тій конференції беруть участь: премієр Ллойд Джордж, міністер заграничних справ Балфур і ґенерал Робертсон — від Анґлії; міністер заграничних справ барон Сонніно і ґенерал Кадорна — від Італії; премієр Рібо і инші міністри від — Франції.

В Ріо де Жанейро вийшло на страйк 50.000 робітників.

Яко протест проти страшної дорожні в Ріо де Жанейро (Бразилія) вийшло на ґенеральний страйк 50.000 робітників.

В Бруксели неспокій.

Часопись „Еко де Белдж" доносить, що в Бруксели (столиця Бельгії) вибухли заворушеня. Населенє настроєне революційно супроти окупаційних властий. Німецькі військові власти прислали до міста три полки війска.

Сіям виповів війну Німеччині.

Сіям виповів війну Німеччині і сконфіскував девять німецьких кораблів, загалом 19.000 тон містоти. Всі пробуваючі в Сіямі Німці і Австрійці заарештовані.

Сіям — се 16-та з ряду держава, яка є у війні з Німеччиною. Сіям лежить в Азії між Індіями і Хінами, занимає 800 тисяч квадратових кільометрів простору і числить 9,000.000 душ населеня.

ВСЯЧИНА.

Як перший Романов дістав ся на трон.

З уступленем Николая II. вяжеть ся тісно доля Романового роду, який протягом 304 років панував над великою Росією і був причиною великих кровопроливів.

Дня 21. лютого 1613 року в Москві короновано 16-літного Михайла Федоровича на царя-самовладця цілої московської імперії.

Найстарший родич Романових привандрував 1280 року правдоподібно з Прус або з Литви. Се був шляхтич Ґліянда Кобила, який відтак приняв імя Михайла і добив ся з часом в Росії високого становища. По короткім часі він дослужив ся титулу „боярина", а коли Андрій Федор заключив тіснійші зносини з пануючим тоді родом Руриків, стрий Андрія, боярин Роман Юрієвич, надав родині імя Романових і покликав на царський трон женщину, якої дочка звінчала ся відтак з Іваном Грізним.

Відтоді наступила боротьба о трон між домом Рурика і домом Романова. Борис Ґодунов, який по вимертю останного члена роду Рурика переняв трон, старав ся всіми способами знищити рід Романових. Кількох з родини Романових вислано на Сибір, а прочих замкнено до монастиря.

По смерти Ґодунова відносини почали зміняти ся, убийства слідували по убийствах, чотири шляхотські роди воювали за трон, аж вкінци побідили бояри. І 1613 року вступив на трон молодий 16-літний Михайло, яко перший представник родини Романових.

Роля жінки в цісарській родині.

Жінки пануючих монархів відграють деколи велику ролю не лише в житю родиннім, але й політичнім. Історія записує, що жінки спричиняли упадок пануючих родин, а в деяких случаях були навіть причиною упадку держав.

Троя упала, бо троянська Гелена полюбила ворога Паріса і піддала йому місто.

Клеопатра своєю красою захопила серця Юлія Цезара і Марка Антонія і з сеї причини їй вдало ся поконати їх могутність.

Домашні інтриґи дали початок до упадку Наполеона.

Женщина Ґабі Деслі змінила Португалію з королївства на републику і позбавила короля Мануеля трону.

Ціла австрійська політика є залежна від женщин-красавиць.

За часів пановання Николая Романова Росією правили женщини.

Грецький король Константин стратив свій трон через жінку, сестру Вільгельма II., німецького цісаря. Вона запанувала над своїм чоловіком і недопустила до того, щоби Грецію втягнути до війни.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. К. Я., Нюарк, Н. Дж. — Галичина обіймає 30.312 квадратових миль (американських).

СЬВІТОВІ ПОДІЇ ЗА ОСТАННИХ КІЛЬКА МІСЯЦІВ.

Кілька останних місяців зазначені у сьвітовій історії великими подіями.

І так:

Росія по 300 лїтах неволі скинула з себе царське ярмо і з монархії замінила ся в републику. Царя, його родину і його міністрів посаджено в тюрму.

Як в Росії прийшла до власти революційна партія, зараз піднесла свою голову скована 263-літними кайданами Україна. В Києві основано Українську Центральну Раду, яка по трох місяцях рішучої і завзятої роботи виборола для України цілковиту автономію. Нині Українська Центральна Рада є тимчасовим правительством України. Тимчасовим президентом є проф. Михайло Грушевський.

Німеччина дістала нового канцлєра в особі д-ра Георгія Міхаеліса.

Австрія з кінцем мая скликала перший раз протягом війни свій парлямент і від тоді упало два кабінети.

Хіни замінили ся з републики в монархію, а по кількох днях з монархії в републику.

Злучені Держави виповіли війну Німеччині і завели у себе примусову військову службу.

Еспанії від якогось часу грозить революція. Провінція Катальонія стремить до самостійности.

Алїянти усунули з престола грецького короля, Константина, а на його місце посадили його другого сина, Александра. Венізельос приходить до власти.

Канадійські Французи піднесли протест проти примусової служби військової в Канаді, і загрозили Канаді розпадом на дві части. Боротьба провадить ся дальше і грозить Канаді небезпечним результатом.

ГУМОР І САТИРА.

Останнє бажанє.

Вартівник (до засудженого на смерть): — Яке-ж є ваше останнє бажанє?

Засуджений: — Сповнити закон природи; хотів би я ще хоч один раз спати при отвертих вікнах і відчинених дверях...

В опері.

Малий Грицько (коли співано квартет): — Чому їх аж чотирох співає?

Батько: — Ти дурний, щоби скорше скінчили.

Часи зміняють ся.

Перед весїлєм він говорить, а вона слухає.

По весїлю вона говорить, а він слухає.

В десять лїт по весїлю обоє говорять так голосно, що аж сусіди чують.

ПОТРЕБА 16 до 18-літного хлопця до друкарні. Початкова платня $6.00. Голоситись сейчас на адресу:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДАРОМ КИШЕНЬКОВИЙ КАЛЕНДАРИК отримає кождий, хто замовить в книгарні „Свободи" книжок за 50 цнт.
„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

В СПРАВІ ЗБАНКРОТОВАНОГО ПРИВАТНОГО БАНКУ ІВАНА КОВАЧА В БРУКЛИНІ, Н. Й.

Одно з послідних банкротств приватного банку Івана Ковача в місті Бруклині, Н. Й., який опинив ся дня 12. липня с. р. в руках Стейтового Банкового Департаменту стейту Ню Йорк, а в якім сотки дрібних депозиторів зложили свої ощадности, замикає цілий ряд подібних банкротств приватних банків, які мали місце в послідних роках в долїшній части міста Ню Йорку. Тисячі бідних людий, побоюючи ся держати при собі невеличкі суми гроший, втратили сі ощадности на депозитах у приватних банкирів.

З огляду на те, що Стейтовий Банковий Департамент не предложив ще дійсного стану маєтку і зобовязань банку Ковача, многе депозитори сього банку підносять жаданє, щоби пані Анна Ковач, жінка банкира, зрекла ся своїх прав до приналежної їй части маєтку, який є власностию Івана Ковача. Підносячи се жаданє депозитори побоюють ся, як се мало місце при попередних банкротствах приватних банків, що коли жінка банкира не відступить від прислугуючого їй права до спадщини одної третої части маєтку, то се о стільки зменьшило би претенсії депозиторів. Тому тепер робить ся всякі заходи, щоби наклонити паню Ковач, аби вона зрікла ся прав до спадщини в користь депозидорів, які надіють ся, що вона не відкажеть ся від сього, а через се претенсії депозиторів значно скоротають і їх втрати будуть тоді найменьші з усїх попередних случаїв банкротств. Небавом маєть ся предложити пані Ковач до підпису письмо, в якім вона зречеть ся своїх прав до спадкової части. Пані Ковач заявила вже, що їй вельми лежить на серцю добро депозиторів.

Не треба однак на се вповні полягати, бо можливо, що вона ще готова відказати ся від підпису. В кождім случаю робить ся всякі старання, які могли би вийти в користь депозиторів.

ВЕСЕЛЕ ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ!
„ВЕСЕЛІ ВІРШІ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО"
Про Мужиків, Козаків, Попів, Ксьондзів, Ляхів, Москалів, Жидів і Циганів.
Книжочка обнимає 209 віршів на 282 сторонах друку.
ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ 55 ЦЕНТІВ
Замовленя і гроші посилайте до:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Дописи.

З COATSVILLE, PA.

Народні киринники і спомин з віча.

Коли ми поглянемо в нашу часопись „Свободу", то майже в кождім числі подибуємо з ріжних сторін Америки, що наші люди нарікають на своїх недоуків, перевертнів і киринників, котрі тягнуть людий у пропасть і розбивають зорганізований нарід.

Не оминуло те нещастє і нашої місцевости, Котсвіл, де нарід жиє собі в згоді і любві. В нас є лише кілька киринників, але з ними ніхто не числить ся, ані не звертає уваги на таких людців, що своє ганять, а чуже вихвалюють понад все.

Перший з таких киринників є Стефан Поперечний, котрий був вибраний касієром на „Український День", а відтак зрік ся того уряду через те, що о. І. Велигорський написав допись до місцевої англійської часописи про наш нарід і візвав загал до складаня жертв на наш нарід, котрий терпить голод і нужду в старім краю, і під своєю дописию підписав тільки своє імя, а його ні. Тоді він так розлостив ся на о. Велигорського, що о. Велигорський мусів перенести ся на иншу парохію, бо не хотів зажирати ся з такими підлими людьми.

Другий киринник — се наш старий колишний дяк Ф. Каптій, прогнаний через неспосібність до співу і народної роботи, а третий П. Псуй, зелізний патріот, котрий також немало пошкодив нашій місцевости. Нарід вибирав його за предсідателя чи то в парохії чи колись в товаристві У. Н. Союза, але він ніде не зробив нічого доброго. Були члени, котрі виступали проти його політики, яку він нераз собі видумував.

Четвертий з ряду — се А. Гуцалюк, але за того шкода навіть говорити... Ціла та шайка ходила тихцем поміж людий і кирнила.

В неділю, 8. липня б. р. (не знаю, чи вони собі спровадили, чи ті непрошені панове самі вештають ся по плейзах за добичею) приїхав до нас Сорока і Гуцуляк з Кемден, Н. Й., на віче, котре відбуло ся в сей спосіб: Покликано на предсідателя п. М. Перця, котрий по довгій просьбі згодив ся заняти своє місце. На секретаря покликано І. Гладія, предсідателя місцевого братства У. Н. Союза. Сей зараз по виборі звернув ся із запитом до Сороки, в якій справі він має говорити на сім вічу. На се Сорока відповів, що їх цілию є інформувати нарід про справи в рідним краю і про події, які тепер є в Росії. По сім п. Гладій запитав ся, чому він не повідомив наше братство, що приїдуть сюди на віче. На се Сорока відповів, що не мали адреси до нашого секретаря. „Відтак вас прошу — говорив п. І. Гладій — щобисьте не говорили проти нашої орґанізації, ані проти її урядників, ані проти „Свободи".

На се Сорока згодив ся і сказав, що його цілком не обходять ніякі орґанізації.

Після того Сорока забрав голос і хотів говорити про історію України, але — бідака — сам не знав, як і до чого злапати ся, бо сказав пару слів, тай зараз зійшов на австрійську панщину. Тут Сорока змалював таке горе нашого народу, що порівнав його з безрогою, але і безрога мала ліпшу свободу ніж наш нарід. Аж по довших літах — говорив дальше Сорока — в тім ярмі, яке тяжіло на нашім народі, зійшло сонце свободи, і то не з ласки царів ані міністрів — як собі співає наш нарід в старім краю пісоньку про панщину, що нібито царі дали свободу людям тай „мен-телів" цілу купу. Панщину скасував сам нарід, і то в пізнійшім часі, коли другі народи мали вже свободу, виборовши її через революцію, як Франція, відтак Німеччина. Аж найпізнійше у нас нарід збунтував ся, зробив революцію і правительство з обави перед народом мусіло дати свободу, значить конституцію. Хотів Сорока сказати рік і день знесеня панщини, але бідака не знав, хоч дивив ся в книжку. Посім зійшов на царя Николу II. І таксамо говорив про Росію, як про австрійську панщину: як то цар Никола хотів визводити славянський нарід зпід ярма осередних держав, а сам гнобив 35-міліоновий український нарід і прочі народи під своїм кровавим деспотизмом. Але тепер — говорив дальше Сорока — все те змінило ся. Наші товариші, закордонні соціялісти, прогнали царя, а нарід владіє сам собою. Цадармо пролляли свою кров наші Січові Стрільці. І їм належить ся слава, але вони того не дїпняли, що російські соціялісти, котрі прогнали царя, ката народів. Відтак запрошував Сорока всіх присутних, яких було около 200, щоби вони записували ся до соціялістичної партії і ставали разом під червоний прапор.

Забрав голос п. І. Гладій, подякував Сороці за тих пару слів, що він висказав, а дальше говорив так: „Я вас прошу, не втягайте народу в блуд, тай не маніть. Зразу говорилисьте як чоловік, а тепер тягнете в пропасть. Перше скажіть, що стало ся з Федерацією. Змарнувалисьте 4 тисячі долярів народного гроша і нічого не зробилисьте для народу. Таксамо швайцар Цеглинський забрав 10 тисяч корон народних жертв і змарнував їх в Румунії і Швайцарії. Він нічого не вдіяв для народу, а ще шкоду робив для нашої справи. Тай роздор кинулисьте між нарід. Ми самі потерпіли через їх фальшиві дописи, які нам посилали. Тим вони пошкодили „Українському Дневи". Майже в кождій місцевости нарід нарікає і жалуєть ся на вас, що сієте роздор між народом. Через вас не мож було вести спільної акції в збираню жертв для наших бідних, які терплять страшну нужду. Чужий нарід відчув горе наших братів і подав їм помічну руку, а ви, свої панове, „товариші соціялісти", робилисьте собі з того жарти, тай киринилисьте що не міра! Такий у вас патріотизм соціялістичний!"

На сі слова Сорока відповів, що Федерації вже нема і він не має з нею нічого спільного. Ті люди, що марнували гроші, зістали прогнані, значить, що Цеглинський зрезиґнував, чи там вишмарили його! А що Цеглинський змарнував 10 тисяч, то се не є народні гроші — так пояснював Сорока — то є гроші державні, котрі йому дав барон Н. Василько, яко аґентови, бо кожда держава має своїх аґентів і шпигунів, котрі нарід перетягають до свого коша. Барон Василько йому дав може більше як 20 тисяч але се мене нічого не обходить, — говорив дальше Сорока. — Він ті гроші розтратив в Румунії і Швайцарії, а з тими рештy віліхав до Америки. М. Цеглинський є аґентом фальшивим і за то він побирає гроші. Тепер він чіпає ся російського конзуля, може би дав йому що, бо свій нарід не хоче йому дати свого тяжко запрацьованого гроша задармо для дармоїдів! Ми і Мирослав Січинський — говорив Сорока — маємо иншу партію, соціялістичну, котра знаходить ся в Клівленд, Огайо, з часописию „Робітник", до котрої ми зєднуємо всіх робітників.

Знов забрав слово п. І. Гладій, і висказав, що ті часописи, як „Робітник", „Народна Воля" є шкідливі нашому народови, бо вони виступають проти віри, церкви і сьвящеників.

На се відповів Гуцуляк, що вони мусять провадити боротьбу зі сьвященниками, котрі сего варта. На такого сьвященика, як ви маєте в Котсвіл — говорив Гуцуляк — то ми не пишемо нічого, а тільки на тих, котрі виступають проти нашої партії.

По вічу хотіли збирати гроші на дієти для сих панів, але предсідатель п. І. Гладій і секретар п. М. Перець зрезиґнували і опустили галю, а за ними вийшли всі присутні. Остали ся лише наші місцеві киринники, які вписали ся до соціялістів і прирекли своїм заушникам, що понесуть разом з ними червоний прапор.

Тепер відзиваю ся до Тебе, українська Громадо в Котсвіл. Майже кождий з Вас чув на свої уха, яких ми маємо патріотів народних. Ми самі переконали ся, по котрій стороні правда. Тож тепер кождий дасть віру своїй часописи „Свободі", котра завше перестерігала наш нарід перед киринею і здирством несовісних людий. Я Вас прошу: вступайте громадно під прапор наш, український, а не під червоні шмати!

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор!
Най пропаде незгоди проклята мара,
Під України єднаймось прапор!

Правдолюб.

СЛІДУЮЧІ УКРАЇНЦІ ПОЛОНЕНІ В ІТАЛІЇ ПОШУКУЮТЬ ЧЕРЕЗ НАШЕ БЮРО СВОЇХ КРЕВНИХ І КРАЯНІВ, ПЕРЕБУВАЮЧИХ В АМЕРИЦІ.

133) Бобик Катерину з Підпечар, пов. Станиславів, пошукує брат Бобик Петро.
134) Бадинського Теодора і Андрея і Підляшецьку Еву, з Нагуйович, пов. Дрогобич, пошукує Хруник Ілько.
135) Баґрія Василя з Веренчанки, пов. Заставна, Буковина, пошукує шваґер Харук Іван.
136) Бойка Івана з Винятинець, пов. Заліщики, пошукує брат Василь.
137) Банка Гриця з Угорської сторони пошукує брат Юра Банна.
138) Бідзінський Н. пошукує брата Івана.
139) Чопика Михайла, Гуменюка Пилипа і Евдокії і Фаріона Антона з Богатковець, пошукує Бартків Йосиф.
140) Цибуха Йосифа з Німцина, пов. Рогатин, пошукує Білоус Никола.
141) Чопея Івана пошукує брат Юрко.
142) Дудока Юрка з Новосілок передних, пов. Рава руська, пошукує Курило Андрій.
143) Дербака Юру з Угорської сторони пошукує Банка Юра.
144) Дольну Марію з Мишкович, пов. Тернопіль, пошукує Іванюта Стефан.
145) Добруса Стефана зі Скваряви нової, пов. Жовква, пошукує Зьвір Дм.
146) Фрайта Николу з Лішні, пов. Дрогобич, пошукує Дума Михайло.
147) Гарасима Григорія і Анну з Мостів великих, пошукує Криштоф Антон.
148) Гривнака Йосифа з Заболотців, пов. Сянік, пошукує Гривнак Шимко.
149) Язвінського Петра пошукує шваґер Макар Проків.
150) Козачка Михайла з Сварова, пов. Домброва, пошукує брат Гнат Козачко.
151) Калинюка Николу з Ленoвець, пошукує брат Дионизій.
152) Кобилку Андрія з Ляшок мурованих пошукує брат Іван.
153) Корчинського Йосифа з Панталихі, пов. Трембовля, пошукує брат Вінкентій Труський.
154) Качковського Яна з Серпок долішних пошукує шваґер Клюба Петро.
155) Короля Івана пошукує Сирик Із.
156) Коваля Павла з Золочівки, пов. Бережани, пошукує Ревний Емілян.
157) Лалака Саву з Острова, повіт Бібрка, пошукує Валічевський Михайло.
158) Мержанського Йосифа і Шемелю Станислава з Кригу, пошукує Чая Ян.
159) Налеваного Петра зі Львова, пошукує братанич Петро.
160) Попюка Андрея Леся з Керешмези, пошукує Фукаляк Стефан.
161) Петрика Мигаля з Угорської сторони пошукує Федько Іван.
162) Пазюка Романа з Кошиловець, пов. Заліщики, пошукує Тихоліс Федько.
163) Тимка Павла з Купчинець, пов. Тернопіль, пошукує Бацула Никола.
164) Павлюка Микиту, сина Гаврила, зі Швершковець, пов. Заліщики, пошукує брат Матвій.
165) Райцу Яна з Теофіпільки, пов. Бережани, пошукує Смівка Франк.
166) Щенха Марка і Антоніну з Цьвікови, пов. Домброва, пошукує брат Станислав.
167) Скрипника Григорія з Кисилева, пов. Заставна, пошукує син Григорій.
168) Шабата Івана пошукує Ільчин Григорій.
169) Стефанюка Василя пошукує Шешурак Михайло.
170) Симонюка Маномія, Ізидора і Антона, пошукує Деревинка Лев.
171) Топольницького Івана з Панталихи, пов. Трембовля, пошукує Уруський Вінкентий.
172) Криницілову Андрія з Телячого, пов. Підгайці, пошукує Верцюх Дмитро.
173) Зазуляка Луку і Марію зі Свержа, пов. Перемишляни, пошукує Павлишин Тимко і Шуллерт Марко.
174) Земна Юліяна пошукує Остафій Николай.

По адреси полонених і по близші інформації що до висилки грошевої помочи для них, належить писати на адресу:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE
520 E. 6th St., New York, N. Y.

І. КОРОЛЕВСЬКИЙ.

ДВІ МОГИЛИ.

Оповіданє з сибірського житя.

II.

НА СИБІР!

В 1777 році в Березові, місті північно-західної Сибіри незвичайний рух. На день 1. грудня заповіджено присилку каравани засланців, яка що хвилї мала показати ся перед містом.

Вкінци залунав гомін: „Йдуть, йдуть!" Всї поспішали перед місто, щоби привитати похід. Крізь великий гостинець, що провадить з Катеринобурґа через Урал до Березова, порушала ся звільна якась довжезна змия, котру раз-враз прикривав туман пороху.

Мале місточко, якого деревляні хати мов крамниці серед людного міста, тепер начеб завмерло. Слабі женщини й діти, що рідко коли полишають місто, тепер біжать в сторону походу з кошами на раменах, аби подати поживу нещасним чужинцям, котрим з голоду й утоми завмирав голос у грудях. Старі й діти, бідні й богаті зібрались тепер в одну громаду.

Вкінци можна було розпізнати вже передну козацьку сторожу, а за нею на конях і піших засланців.

В ті часи доля сибірського засланця була далеко сумнійша ніж тепер. Простора і дика Сибір нічим не ріжнила ся від сагарської пустинї. Уряд нічого не журив ся долею засланців; заборонено навіть і розґаздовувати ся. Розпука серед снїгової країни вже не одного загнала в передчасну могилу.

Попереду на однім з караванних возів сидів молодий мущина. Його лице подібне до труна, а одїж — мов би боров ся з царем пустинї.

Його стать і черти лиця вказували на нарід, з котрого лона він вийшов, на нарід, що ще сьогодня невтомно і надійно співає: „Ще не вмерла Україна!"

Стемніле око пришельця різко впріжняло ся від блїдого лиця, на якім розлила ся глибока туга й ніжне мелянхолійне чутє. Серед того, як товариші його недолї з плачем простягали руки до женщин, що стояли з поживою недалеко каравани, він спокійно сидів на вязанці соломи і з погордою глядів на товпу:

— Чи не моглаб я також дечим прислужити ся? — нечайно долетів до його ух жіночий голос.

Засланець задрожав і став оглядати ся на всї боки.

По другій стороні воза стояла гарна женщина, а коло неї служащий, що держав в руках кіш поживлїня. Її погляд звернув ся на нього, а йому здавало ся, що бачить в її оці слезу. Лице його зачервоніло ся. По короткім ваганю він пустив ся до коша.

— Як вам на імя? — спитала його гарна женщина.

— Ясенко! — відповів Українець.

Женщина вилила свій зір на землю й не сьміла дальше розпитувати його. По хвилї опритомніла.

— За щож вас заслали? — спитала ся вдруге.

— Посудили мене о зраду! — відповів Ясенко.

— Чим же ви провинили ся супроти нашої держави?

— Нічим, рішучо нічим. Я став товаришем княгинї Таранков, яка є правною царицею Росії; де вона діла ся, не знаю, та мене засуджено на засланє!...

— Нічого не розумію — відповіла ґубернаторова і потрясла головою — та мій чоловік, що є ґубернатором, не відкаже ся пояснити менї. От він зближає ся на кони.

В сїй хвили надлетів на бистрім кони широкоплечий їздець. Се й був ґубернатор Харков. З сурового лиця пробивала ся добродушність, а притім і рідка безсторонність.

— І ти тут, Алексієвно! — сердечно промовив їздець.

Пострівай, серце Петровичу! — відмовила ґубернаторова. — Сей добродій називає ся Ясенко. Є Українцем, а наш клімат передчасно зажене його в могилу. В тебе тепер нема писаря. От розваж і прийми Ясенка.

Харков зиркнув на жінку і невдоволений потряс головою.

— Не можу того зробити, моя Алексієвно; в мене наказ.

Ґубернаторова скривила ся мов середа на пятницю.

— Чиж ти не обіцяв менї — відповіла в горячці — перше; заки я прийшла з тобою в сю дику країну, що всї мої бажаня будуть для тебе сьвятими?... Добре, треба писаря; Ясенко мусить ним стати.

Рад-нерад пристав на се Харков.

— З любови до тебе рішаюсь на се. Слуга най відведе його у мою палату, деб оглянув його домашний лїкар.

Се сказав і німчав ся стрілою в иншу сторону. Його слуга, Кник, взяв Ясенка під боки і запровадив до Березова. Алексієвна йшла з кошем рівно з засланцями і подавала їм з нього поживу.

* * *

Кілька годин пізнійше ціла каравана пустила ся в дорогу. В безлюдній пустини, далеко від божого сьвіта, — тут судилось остати засланцям. Та Ясенко остав ся за прибічного писаря в ґубернаторській палаті. Кілька тижнів пізнійше його доля далеко поправила ся, тим більше, що й Алексієвна милосердила ся над його долею.

Та й сам ґубернатор все більше й більше привикав до свого писаря, бо він був йому у великій пригоді: часто-густо просив його ґубернатор на карти, що не обійшло ся без духовного отця.

Та одної неділї Алексієвна веліла прикликати до себе Ясенка.

— Дорогий серцю Ясенко! — сумно сказала до нього, — звіщаю вам сумну новину. — Піп наш дізнав ся, що ви Українець і просив мого мужа, чи не схотів би присилувати вас, аби ви забули про свій нарід. Чи годите ся в серцї на таке діло?

Грім з ясного неба не поразив би так дуже Ясенка...

— Най Бог боронить і заступить мене; і смерть не страшнійша від зради!... Не житиб менї вже на сьвітї, колиб я покинув Неньку-Україну!...

Алексієвна Харков склонила голову.

— А я й сподівала ся такого від вас, — по хвилинї думаня сказала. — Се мене тїшить і я радію тому, що в вас чесне серце, не спідлене!... Наша палата вже не для вас; за хвилину ви мусите кидати її. Від мужа я дізнала ся, що розказ звучить, аби вас заслати в снїги! А розказ се царськє слово; не жити вже тому на сьвітї, хто поважив би ся знехтувати царський указ. Та не такий чорт страшний, як його малюють. В нас є сани подібні до хати. І кімната в них порядна, і твердинею стануть в нещастю. Сим саням судило ся виконати указ; вони завезуть вас у снїги. Дістанете порох, кулї і рушницю. Та Всевишний заплатить вам!

— Ви менї матїрю, бідній сиротинї. Ваше слово влекшило менї журбу.

— Бог з вами — сказала Алексієвна.

Се були останні слова, які вона сказала Ясенкови.

Підняла ся з місця й полишила кімнату.

III.

ПРИГОДА З ВОВКАМИ Й МЕДВЕДЯМИ.

Кілька хвилин пізнійше мчали ся санки по безмежнім просторі, що далеко-далеко тягнув ся за Березовом.

Санки, на яких Ясенко пустив ся в снїгове море, були старанно уладжені. Збиті з дубини, мали тільки одно віконце, та й те, огороджене знадвору кратами. На стінах висіла збруя, коло неї в рогах порох та кулї. Дійсно, всього було в нутрі, чого душа засланця й не бажалаб.

Та й поживи було чимало. Алексієвна, наче рідна мати, піклувала ся долею Ясенка. В кутї скринї поставила пів бочки вина, а хлїба й ковбас без лїку. Та душа Ясенка надмірно скорбіла, серце його краяло ся з розпуки, коли санки по тригодинній дорозї пристанули серед ледів. Конї з візником, відпряжені від санок, стрілою помчали ся до міста.

Скоро тільки утих гомін кінських копит, забрав ся Ясенко до діла. Найперше старав ся розвідати околицю, серед якої сам один опинив ся.

Отворив дверцї, що з середини щільно примикали ся гаком, і зворушений вийшов зі саний.

Коли вперше поглянув на сю дику країну, то волосє стало дубом на голові. Околиця далеко-далеко страшнійша, ніж він міг сподївати ся. З землї, високо покритої снїгами, сторчали ялиці й височезні дуби, що своїми верхами досягали зірниць. Недалеко почув він, як вовки-сіроманцї вили перерazливими голосами серед нічної тишини.

Що тикає ся поживи, то переконав ся, що з вовків і медведів небогато хісна. Колиб отже ґубернаторова забула за нього, тодї нужда й голод загостилиб до нього.

Вискочив зі саний, зачинив двері, щоб тепло не втїкало з кімнати, і вибрав ся на прохід в сибірські околиці.

Та як тільки почув, що вовки недалеко, тодї давай тікати до дому. В сїй хвилї от-тут коло нього озвали ся грізні голоси голодних сибірських зьвірюк. Ще не встиг замкнути ся у своїй кімнатї, — а вовки вже й перевітрили його. Громадно обступили замкнені санки і ждали з надією на добич.

Та як довго блестїло на дворі денне сьвітло, ні один з них не зблизив ся до саний; колиж темна ніч розпняла свої крила, тодї вже й при санях став оживлений ярмарок. Голодні вовки обнюхували санки, щоб якнебудь дістати ся в нутро.

Ясенко нарядив рушницю. Як тільки перший гайдамака впхав свій ніс крізь крати вікна — тодї упав вистріл.

Зьвірюка повалила ся на землю і стала жалісно вити.

Сейчас обскочили його товариші-вовки і Ясенко побачив, що вони доїдають вже раненого товариша.

Вдруге нарядив рушницю та отворив вікно. Тепер бачив мов на гарілцї ціле стадо жерлюк, що люто мотолошились над убитим товаришем, однак ні одного не міг взяти на ціль, бо крати стояли для нього перешкодою.

Майже через пів години товпили ся вовки над кістками небіщика, відтак знова почала ся давна історія: знова стали обнюхувати, знов закипіло коло санок. Деякі пробували навіть драпати ся по стінах і з сильним риком торкали санки. Колиж переконали ся, що стїна саний се сильна твердиня й не конче здорова на їх зуби, дали спокій заклятій скринї. Лиш здалека кружляли довкола санок.

Нагло счинило ся щось між вовками; заревіли жалісно й дали драпака.

Ясенко слухає... Думки у серци ходором ходять. Надїяв ся стрільців, котрих мали звабити вовки. І справдї почув він тяжкий хід. Небавом щось сильно гукнуло в скринку.

Стрільцї! — подумав і вже хотів вийти, та нечайно сполохав ся голосним мурликанєм.

Вовки уступили ся медведям, що також немало страху нагнали Ясенкови.

Знов нюхають... Довго обзирали дивний будинок, а відтак гайда до роботи. Як довгий всадив ся медвідь на сани і от-от і перевернеть ся з ними.

Непрошені гості це покидали діла. В надії, що скринка зі споду отверта, висиляли ся конче перекинути її коміть. Сьершу се не вдавало ся, але спільними силами звернули санки. З тріскотом звалила ся скриня на землю. Медведї стали драпати по днї. Даремні їх труди, пуста надія; скринка сильно обкована зелїзом.

Серед того Ясенко безпечно сидів у кімнатї. Думки його, мов павутинє ранної осени, снували ся по полях і лугах, по лїсах і дібровах, повзали по холодній землї, чіпляли ся листя дрімучих дерев, або вчаровані чаром тихої ночи гнали гень там аж до зірок, і ще дальше, на... Україну.

Знов стали медведї сувати санками, знов тріск і грюхіт, — і скриня знова на санках.

Тихо мов у гробі... З нетерплячкою ждав Ясенко нового приступу, бо чув сарака, що в медведїв якесь там діло коло дишля санок. Нагло заворушили ся санки, потрясли ся сюди й туди і пустили ся стрілою гнати по снїгах.

Не знаєм і не знати-мемо нїколи, який кострубатий страх присїв Ясенка.

Медведї хватили за посторонки і давай бічи з санками у бір. Ясенко в будї маячив про те, що може з того скоїти ся. Думки його позлїтали ся мов голуби. Тепер вже йому не жити. Ґубернаторова, зблудивши зі слїдів, ніяк не могла би йому пособляти. Тепер лиш Бог йому батько, а сибірська землиця — мачухою.

Думав, що криком настрашить зьвірюк, та се так не стало ся! Чим дужше кликав, тим більше збігало ся. Розпука збільшала ся, росла. Вже рішив ся скочити зі своїх саний і око в око зміряти ся з ворогом, та сани саме тодї стали.

Не в смак було „вуйкам" тягнути здоровенну скриню і стали в сотний раз обнюхувати всї кути. Та неохота рішила. Непорадні старцї покинули сани.

Та не в тім конець. Здалека почув Ясенко, що медведїв слїд в слїд стежили вовки й тільки того чекали, щоби ті покинули сани.

Страшнійшої ночи ще з роду не бачив. Та одно його втїшало, що сани на місци, тому закляв ся в душі повідпинати шнури.

Заки сонце зійде, роса очи виїсть. Нім день прокинув ся з просоня, не один раз ставало в нього волосє дубом.

Гаркіт, ревінє й шелест не вмовкали, доки сонце не явило ся на сходї й не розігнало пітьму та Ясенковий страх.

(Дальше буде).

Населенє Туреччини.

—o—

Коли говоримо про якийнебудь край, то нам здає ся, що там один нарід, одна мова, церква. Тимчасом країв, де був би один нарід, на сьвітї дуже мало. Звичайно держава складає ся з більше ріжних народів, які пануючий нарід часто кривдить і визискує.

Так в Туреччинї перше місце по Турках займають Араби, Курди, Греки і Вірмени. Турків є 7 міліонів; Арабів 5 до 6; Греків 1 і пів; Вірменів і Курдів 3. Дальше є ще Сирійців пів міліона; Халдейців пів міліона і Жидів 200.000.

І сі люди розкинені на величезних просторах. Бувають сторони, де на 1 квадр. кільометер припадає 20 мешканців, а бувають і такі, як в Сирії і Мезопотамії, де припадає сім мешканців. А сі землї вигодували би сто кількадесять міліонів мешканців.

Араби ненавидять Турків і тому вічно бунтували ся проти Турків. Вправдї дещо полїпшило ся, коли Турки завели в судах і школах між Арабами арабську мову. А то не тільки християни, але і Турки-магометани не радо терплять чужу мову.

Відносини з Вірменами і Курдами нїколи не були полагоджені. Там вічно повторяли ся напади і різнї. Хто знає, які зміни принесе ся війна Туреччинї...

А що сказати про Росію, де більших народів є понад 40, а всїх з найменьшими понад 100.